

утримували в теплій будівлі (на 13,6 кг). О. Л. Бедрата дійшла висновку, що краще використання кисню у зв'язку зі зниженням температури повітря свідчить про важливе фізичне явище – наявність хімічної терморегуляції. Відсоток жиру в молоці корів у холодному приміщенні був вищим на 0,18 %, ніж у корів у теплому приміщенні. О. Л. Бедраті належить пріоритет у розробці питань щодо доцільності утримання високопродуктивних корів в умовах низьких температур, не нижче – 8° С.

Висновки. Таким чином, першу вітчизняну зоогігієнічну лабораторію було організовано при Київській дослідній станції тваринництва «Терезине». Завдяки науковим пошукам А. К. Скороходька та його учнів вона набула значення провідного галузевого наукового центру в Україні. На базі дослідної станції розроблено питання фізіології, терморегуляції та теплообміну у сільськогосподарських тварин за різних умов їх утримання; вивчено особливості газообміну і теплопродуктивності у високопродуктивних корів, пов'язані з різним рівнем годівлі й утримання; обґрунтовані фізіолого-гігієнічні норми вирощування молодняку за умов низьких температур тощо.

УДК 636.612.018

ПЕРСПЕКТИВИ СЕЛЕКЦІЇ БУРИХ ПОРІД МОЛОЧНОЇ ХУДОБИ

В. І. Ладика¹, Р. В. Братушка, Ю. М. Бойко

***¹Сумський національний аграрний університет
Інститут розведення і генетики тварин НААН України***

Популяція бурої худоби у нашій країні представлена українською бурою молочною, бурою карпатською, лебединською і швіцькою породами.

Загалом нараховується 98,7 тис корів, із них 22,1 тис гол утримуються в агроформуваннях. Активна частина популяції української бурої молочної породи зосереджена у чотирьох господарствах Сумщини. Загальна кількість корів складає лише 499 гол. Молочна продуктивність тварин племінних заводів становить 5331 кг, репродукторів – 5169 кг молока за лактацію. Вміст жиру в молоці коливається в межах 3,47–4,08 %, білка – 2,83–3,13 %. Переважна більшість маточного поголів'я належить до ліній Вігата 083352, Дістінкшна 159523, Елеганта 148551, Пейвена 136140 та Стретча 143612.

У Сумській та Чернігівській областях нараховується 6 племінних господарств з розведення тварин лебединської породи. Загальна кількість худоби у них – 2822 гол, у т. ч. – 1225 корів. Середня продуктивність корів у племінних заводах становила 3668 кг молока та 142 кг молочного жиру, репродукторах – 4015 кг та 159 кг відповідно. Білковість молока складає

3,10–3,35 %. Генеалогічний склад поголів'я включає представниць ліній Балкона 1709, Бравого 1510, Лака 964, Макета 4307, Розкішного 825 та структурних одиниць швіцького походження.

Племінні корови бурої карпатської породи в кількості 146 гол утримуються у двох репродукторах. Їхній надій складав 3237 кг молока за лактацію жирністю 3,69 %.

Загальновідомо, що прогрес породи забезпечують плідники. Згідно з Каталогом Міністерства аграрної політики та продовольства України в 2012 році до відтворення допущено 34 бугаї бурих порід із загальним запасом спермопродукції 277,5 тис доз. Всього ж на племпідприємствах України зберігається генетичний матеріал 101 бугая в кількості 756 тис спермодоз. Число живих бугаїв бурих порід становить 13 голів, із них 8 оцінені за якістю потомства.

Напрямки подальшої селекційно-племінної роботи з кожною із перерахованих вище порід обґрунтовуються низкою факторів, визначальними серед яких є наявність поголів'я та рівень продуктивності стад.

Удосконалення української бурої молочної породи спрямоване на подальше нарощування молочної продуктивності, оцінки за типом з особливим акцентом на збереження і розвиток спадково зумовлених ознак – підвищених вмісту жиру та білка у молоці. Актуальним у цьому аспекті вбачається розширення племінної бази та удосконалення внутрішньопородної структури, яка буде включати у межах існуючих генеалогічних та заводських ліній достатню кількість гілок та відгалужень через найкращих продовжувачів.

Цей захід потребує ретельного раціонального підбору плідників, оскільки популяція обмежена територіально, за кількістю тварин і за використанням у селекційному процесі кращого світового генофонду швіцької породи.

Пропонуємо до використання принципову схему удосконалення генеалогічної структури української бурої молочної породи, згідно з якою передбачається подальше розведення худоби методом відкритої популяції з постійним системним моніторингом якості плідників світового генофонду швіцької породи в межах країн і ліній, виявленням лінійних бугаїв-лідерів і використанням їх у селекційному процесі з українською бурою молочною породою. Одночасно здійснюється моніторинг селекційної ситуації в господарствах, де розводиться українська бура молочна порода. Обов'язковим елементом є контроль молочної продуктивності в межах генеалогічних формувань з визначенням провідних ліній. На визначеному в умовах кожного конкретно взятого господарства маточному поголів'ї перспективних ліній планується використовувати метод лінійного розведення, а на інших тваринах – метод кросування ліній.

Місцеві локальні породи – лебединська та бура карпатська, поголів'я яких значно скоротилось впродовж останніх років, потребують заходів щодо їх збереження. Значення їх як материнської основи для нових селекційних досягнень завдяки унікальному набору генів важко переоцінити, оскільки худобі притаманна низка унікальних господарськи корисних

ознак, серед яких закріплена столітнім розведенням адаптованість до місцевих, господарських та кормових умов, витривалість та стійкість проти захворювань.

З метою збереження генофонду локальних порід підбір бугаїв передбачає залучення до відтворення генетичного матеріалу чистопорідних плідників незалежно від рівня їх племінної цінності.

Щодо лебединської породи, то наявність спермопродукції бугаїв лише кількох генеалогічних структур та значна їх спорідненість у межах ліній унеможлиблює на сучасному етапі використання у роботі з даною породою методу лінійного розведення. Планується використовувати крос ліній – неоднозначний метод розведення, оскільки його результат важко передбачити.

Згідно з принциповою схемою селекційно-племінної роботи з лебединською породою визначені чотири батьківські лінії, які представлені чистопородними бугаями. Парувальний контингент кожної із існуючих материнських ліній у рівних пропорціях осіменяється спермопродукцією цих бугаїв, що дозволить у майбутньому визначити кращі кроси за показниками росту і розвитку ремонтного молодняка та господарськи корисними ознаками корів в умовах кожного із господарств та ефективно їх використовувати

Стосовно племінного репродуктора з розведення тварин швіцької породи, то зважаючи на низький рівень продуктивності стада, пропонуємо зробити комплексне обстеження господарства з визначенням доцільності його функціонування.

Запорукою збереження та подальшого збільшення поголів'я худоби бурих порід є проведення таких заходів:

- державна підтримка згідно з «Порядком відшкодування коштів, передбачених у державному бюджеті на виконання програм селекції у тваринництві та птахівництві»;
- створення трьох племінних репродукторів на базі дослідних господарств НААН;
- створення і ефективне функціонування Ради по бурих породах із залученням зацікавлених осіб – директорів господарств, племпідприємств та науковців;
- допуск до використання без обмеження за селекційними індексами згідно з Каталогом плідників Міністерства аграрної політики та продовольства України та мораторій на переоцінку бугаїв бурих порід на три наступні роки.